

Ik zie, ik zie, wat jij niet ziet.

De rol van betekenisgeving in de palliatieve fase

Hans Kling

Hoofd Dienst Geestelijke Verzorging

MA Theology

MSc Evidence Based Quality Improvement

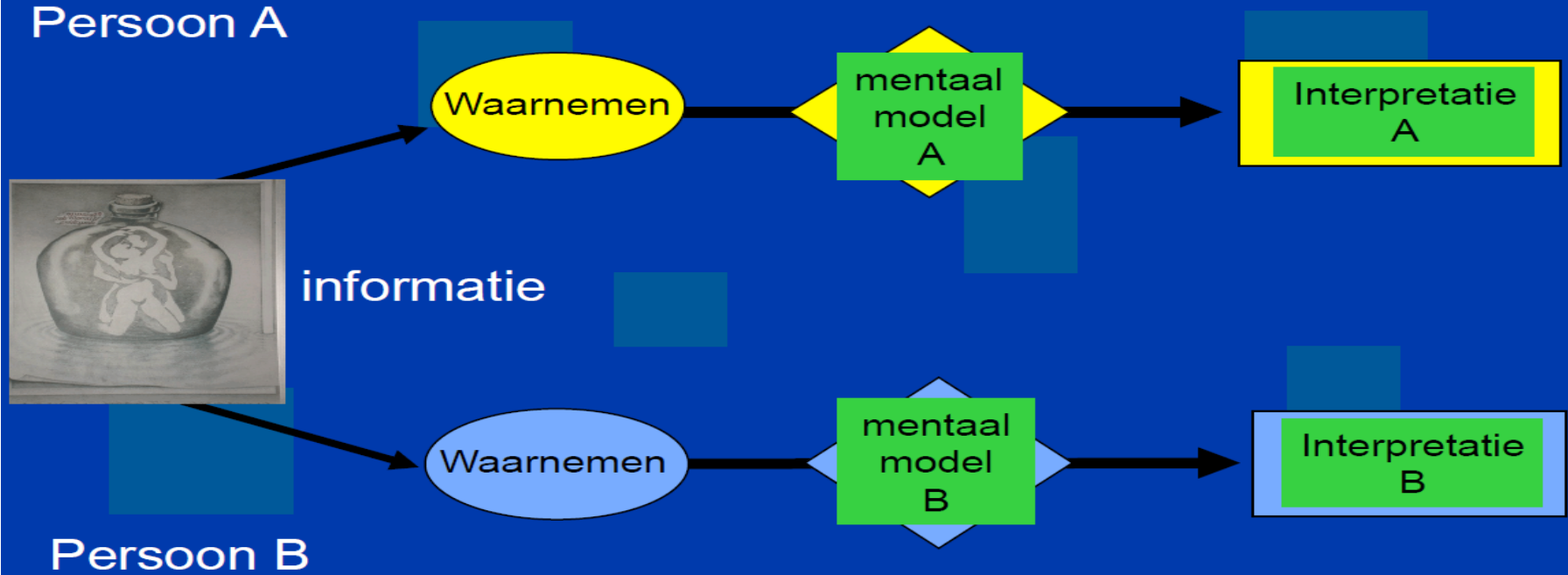

Voorbeeld situational awareness

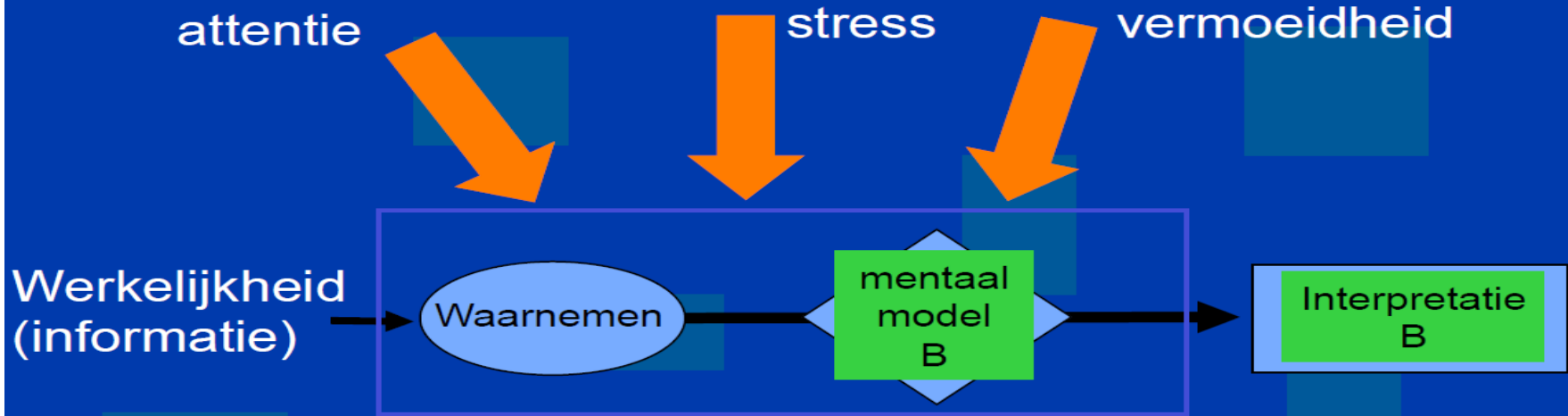
- Kinderen zien alleen 9 dolfijnen
- Volwassenen zien dolfijnen na erop gewezen te worden en duurt vaak > 6 seconden

Situatiebewustzijn

Situatiebewustzijn

Situational awareness

- Zicht op de werkelijke huidige situatie
 - Niveaus: Perceptie - Interpretatie – Projectie
- Individueel vs team (= som van afzonderlijke individuen)
- Verlies situatiebewustzijn door:
 - Onvolledige informatie, kennis en ervaring, individuele capaciteit om informatie op te nemen, mate van stress, complexiteit situatie

Inhoud en doel

- 1. Waarneming – Situational awareness**
- 2. Oorzaken verschillende interpretaties – medisch**
 1. Statistiek – geen causaliteit
 2. Hierdoor onzekerheid
 3. Evidence based: wegen van kennisbronnen
 4. Vaak complex ≠ gecompliceerd
- 3. Omgaan met verschillende interpretaties**
 1. Dialoog
 2. Dynamiek van onzekerheid
 3. Hoop, angst en vertrouwen
 4. Gelaagdheid van betekenisgeving

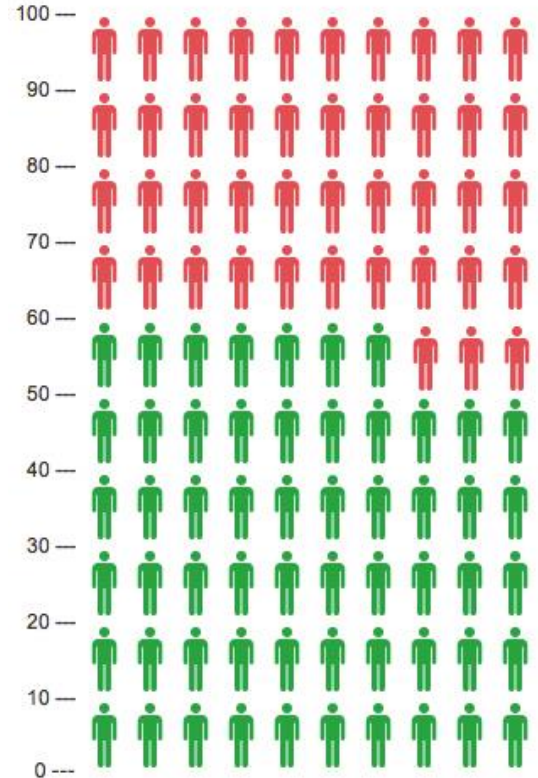
Doel: Complementariteit van oplossingsgericht werken en betekenisgericht werken tonen.

Statistiek - geen causaliteit

Voorbeeld:

response rate ipi-
nivo

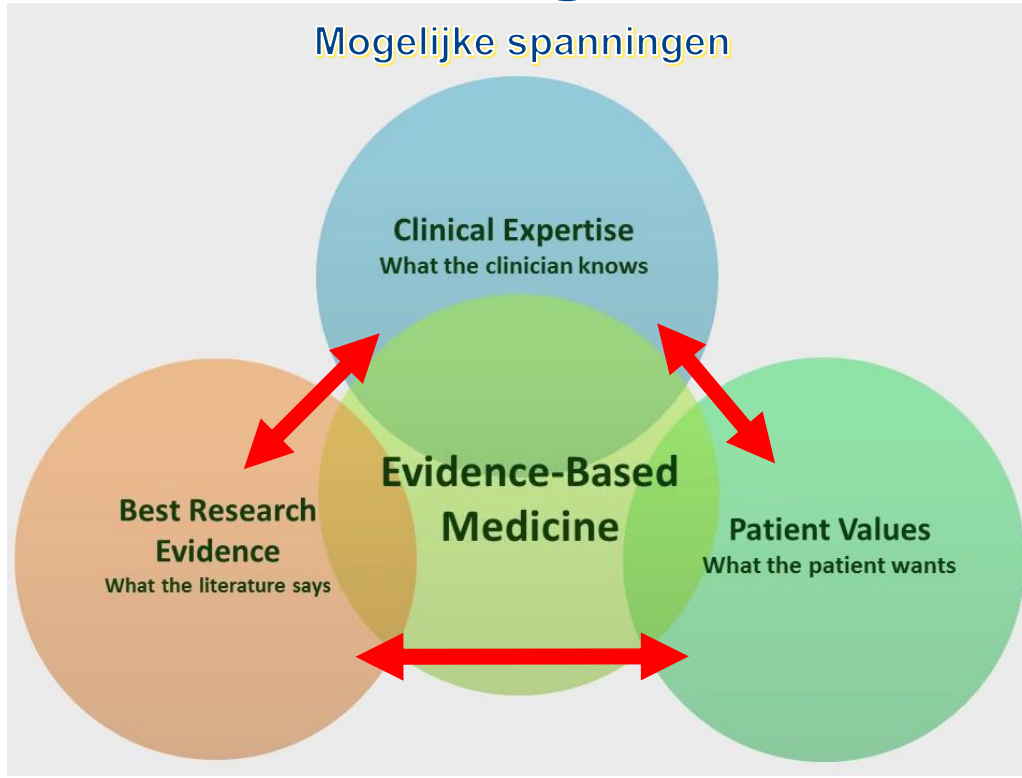
Response rate
brain-metastasis:
57%
(95% confidence
interval [CI],
47 - 68)

Onvoorspelbaarheid → onzekerheid

Evidence based: wegen van kennisbronnen

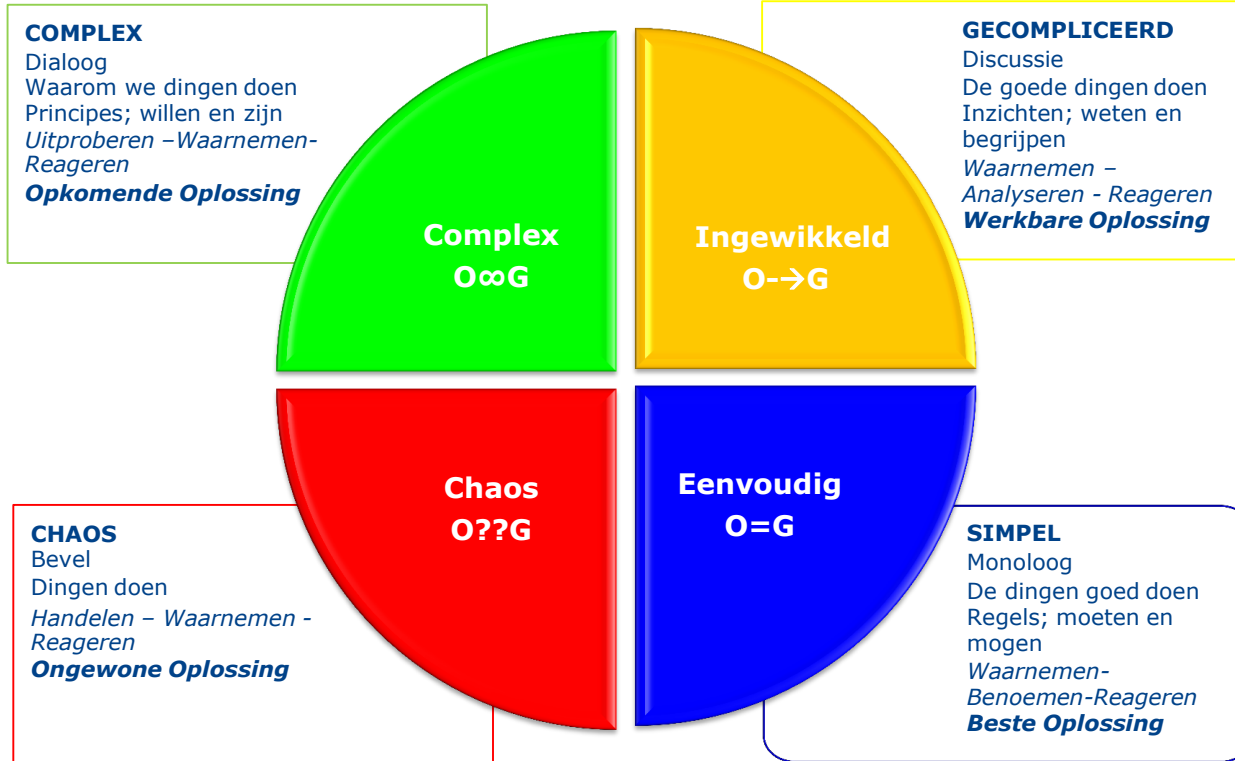

Nog meer spanningen mogelijk:

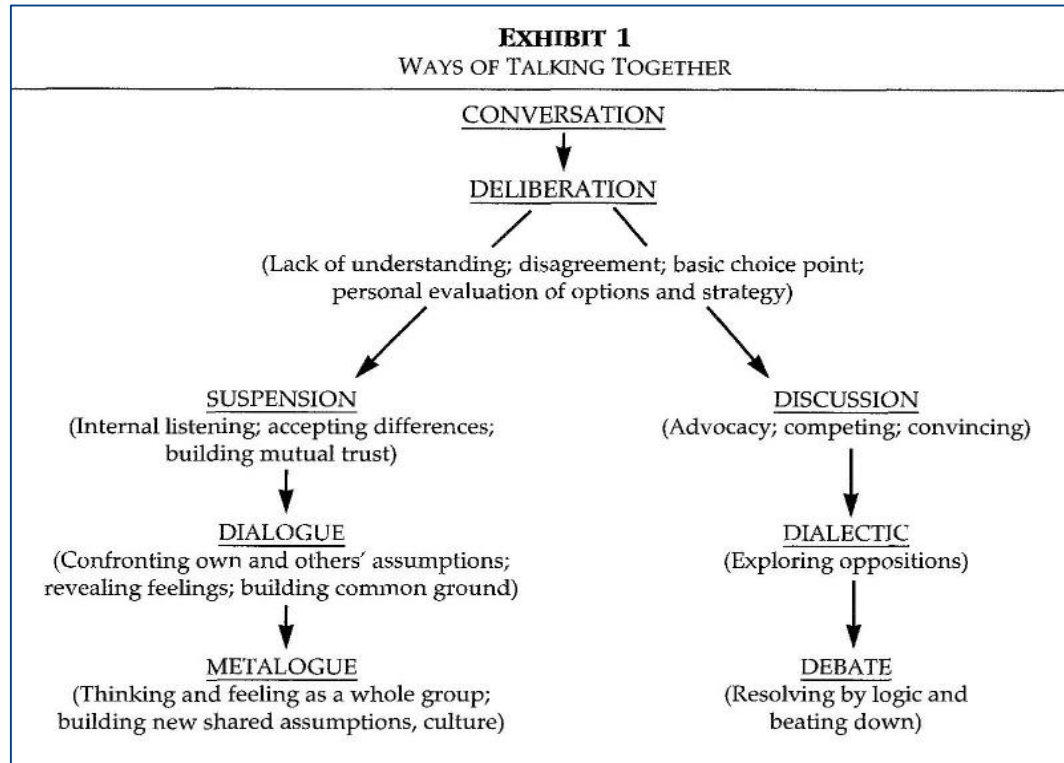
Clinical expertise:
1ste, 2de, 3de lijn,
verpleegkundige, medische
discipline, paramedisch, ...

Patient values:
Patiënt, partner, andere
naasten

Vaak complex ≠ gecompliceerd

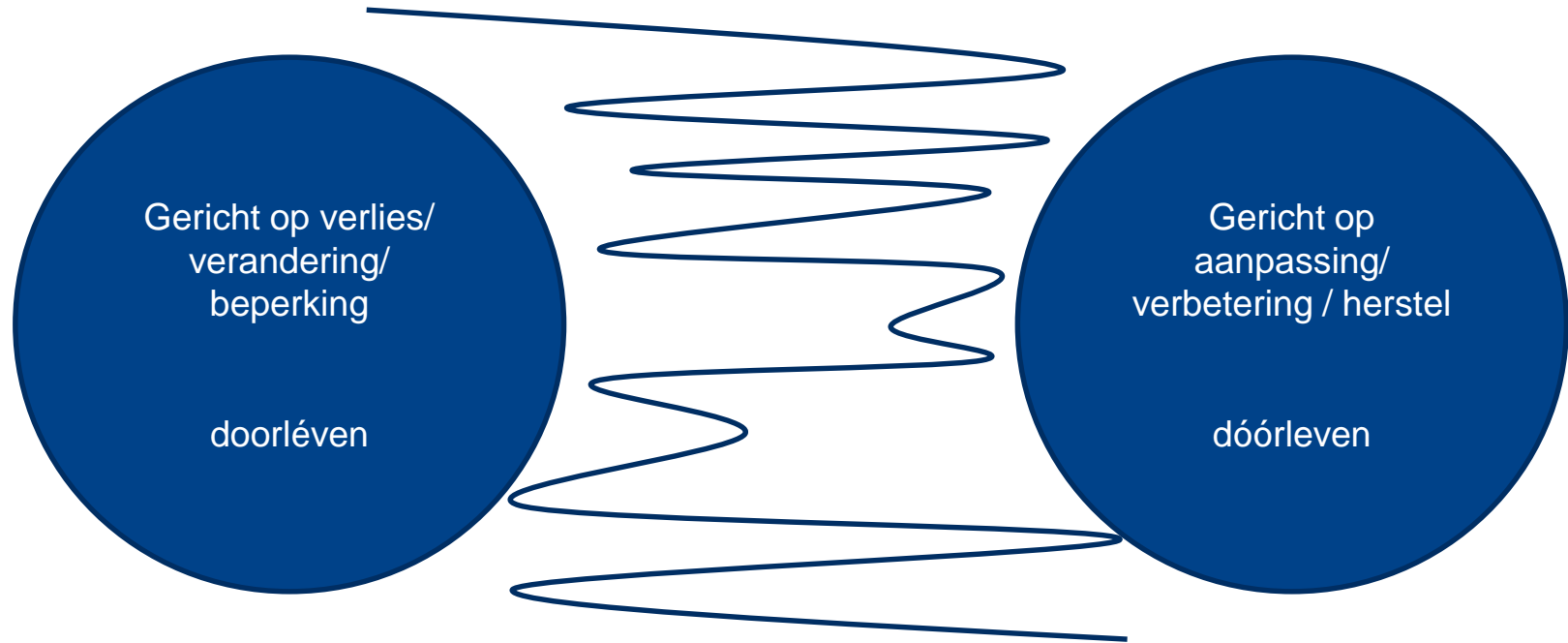

Omgaan met verschillende interpretaties

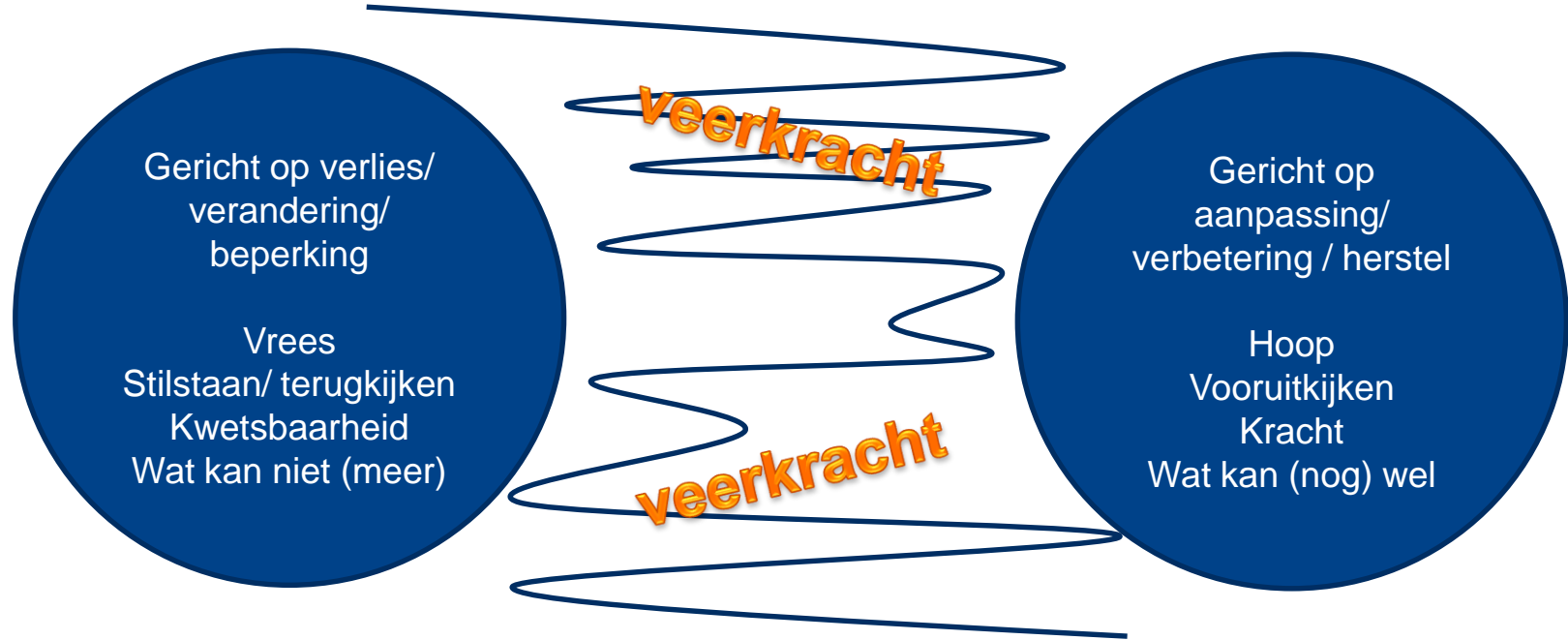
Dynamiek van onzekerheid

Gebaseerd op: duale procesmodel (Stroebe, Schut)

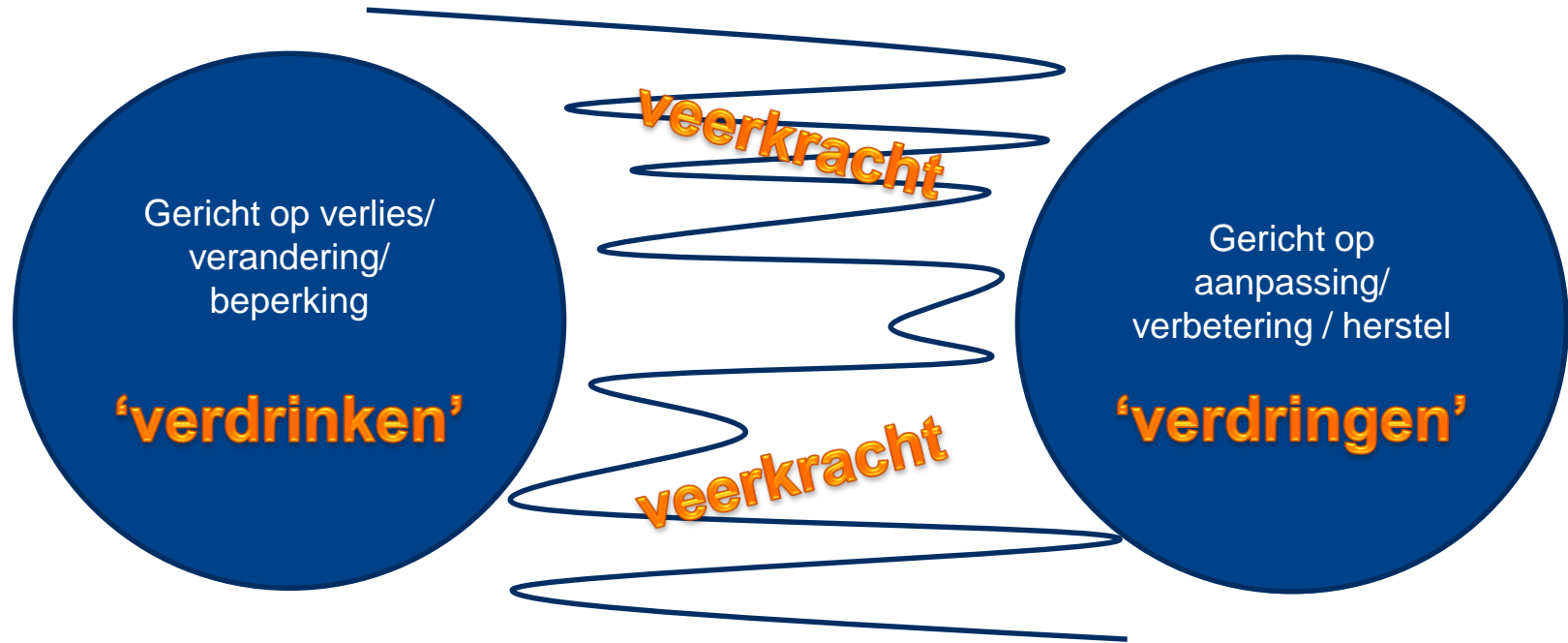
Dynamiek van onzekerheid

Gebaseerd op: duale procesmodel (Stroebe, Schut)

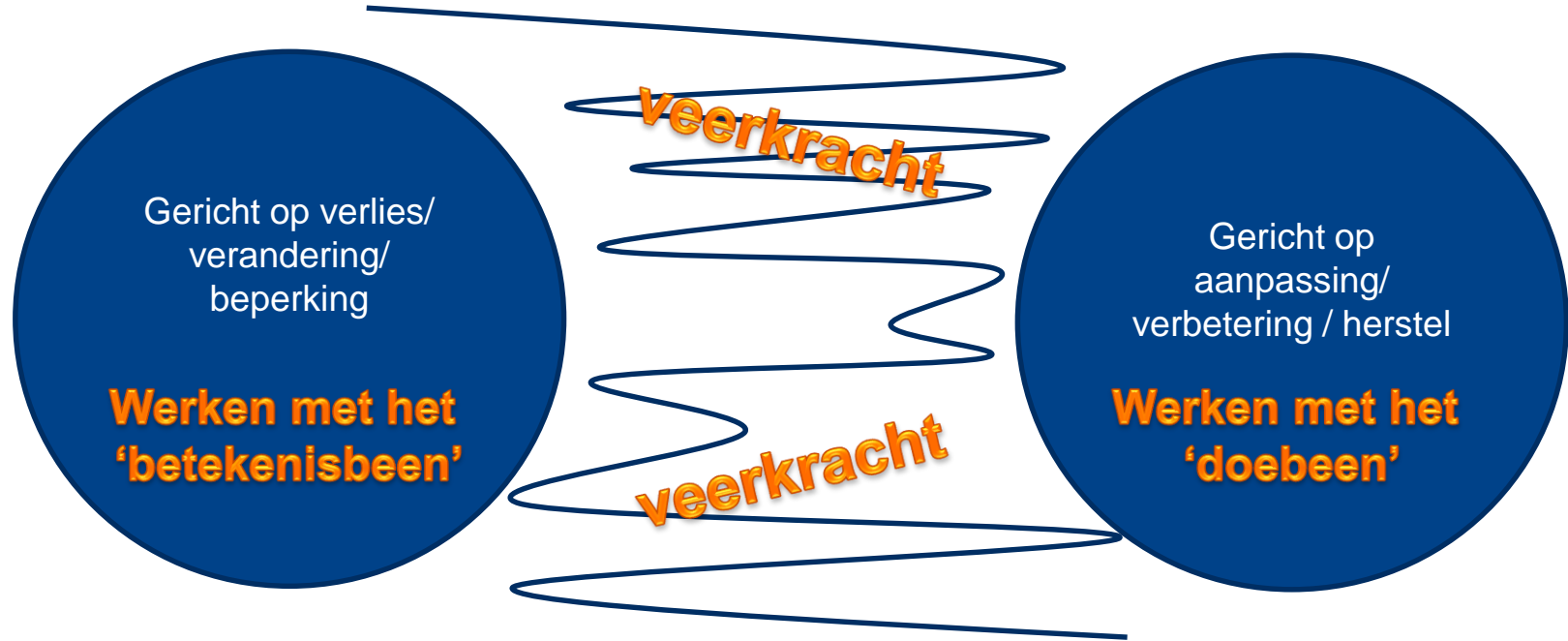
Dynamiek van onzekerheid

Gebaseerd op: duale procesmodel (Stroebe, Schut)

Dynamiek van onzekerheid

Gebaseerd op: duale procesmodel (Stroebe, Schut)

Dynamiek van onzekerheid

Gebaseerd op: duale procesmodel (Stroebe, Schut)

Werken met het 'betekenisbeen'

- Het gaat om 'er zijn'
- Doel: erkenning voor de beleving van de collega, samen zoeken naar 'betekenis'
- Op je handen zitten: presentie
- Nabijheid/ etrokkenheid is noodzakelijk

veerkracht

veerkracht

Werken met het 'doebeen'

- Het gaat om doen, handelen
- Doel: het oplossen/verkleinen van een probleem
- Actief aan het werk: interventie
- Afstand is noodzakelijk

Dynamiek van onzekerheid

Gebaseerd op: duale procesmodel (Stroebe, Schut)

Hoop en angst \neq medische waarschijnlijkheid

Ook al is de medische waarschijnlijkheid klein
kun je hoop houden.

Ook al is de medische waarschijnlijkheid klein
kun je angst hebben.

= geen zekerheid

Hoop, angst en vertrouwen

- Waar hoopt de ander op?
- Waar hoop jij op?

- Waar is de ander bang voor?
- Waar maak jij je zorgen over?

Hoop kun je nooit ontnemen! (valse hoop wel)

Hoop kan zich aanpassen: genezing; nog vele dagen; een mooi moment; een zachte dood; iets wat de dood overstijgt.

Angst wordt meestal groter als deze niet wordt besproken.

Een reeks angsten kunnen wel worden weggenomen en genuanceerd.

Hoop en angst ≠ zeker weten.

Hoop, angst en vertrouwen

Ontneem je valse hoop niet, kan het

- vertrouwen ondermijnen/ beschadigen
- eigen regie van patiënten/ naasten aantasten
- mogelijkheid om op eigen manier afscheid te nemen in de weg staan
- eventueel rouw moeilijker maken

Vertrouwen noodzakelijk om onzekerheid te verduren.

Verschil oorzaak en betekenis (Waarom?)

(Medische) **oorzaak**: soms **eenduidig wetenschappelijk** te beantwoorden door professional

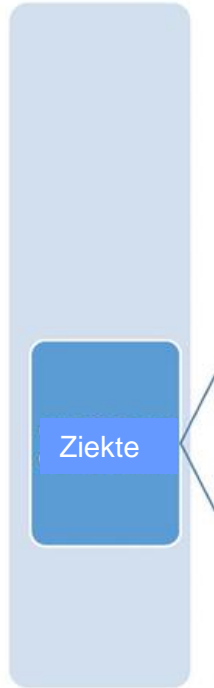
→ informatie; waar mogelijk interventie; oplossen voor

Betekenis: alleen te beantwoorden door betroffene zelf omdat **niet eenduidig wetenschappelijk** = verschillende antwoorden mogelijk

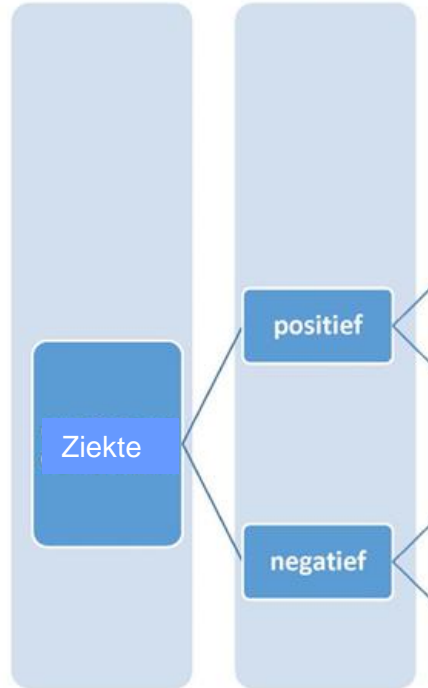
→ luisteren, handvaten bieden, doorvragen, reflecteren;

leren omgaan met; leren leven met; eigen antwoorden vinden

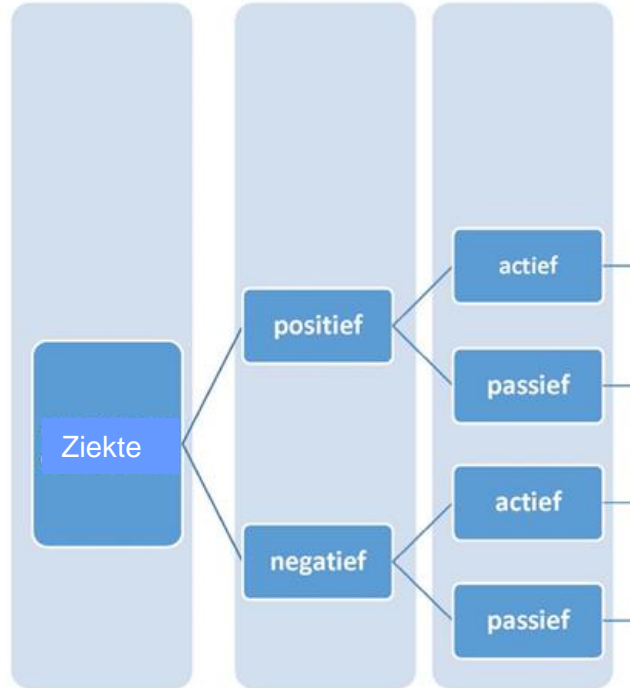
Betekenenissen geven aan je ziekte

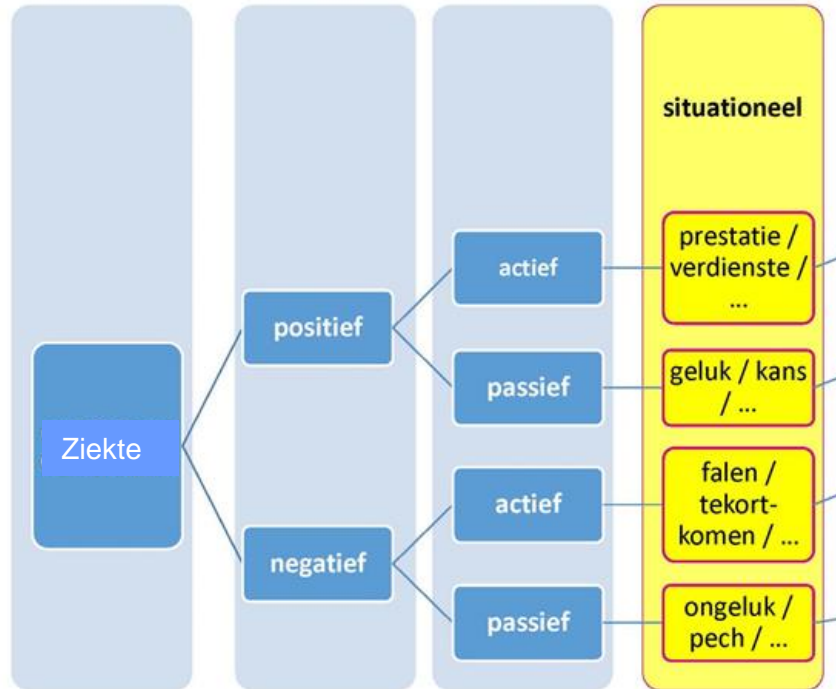
Betekeningen geven aan je ziekte

Betekeningen geven aan je ziekte

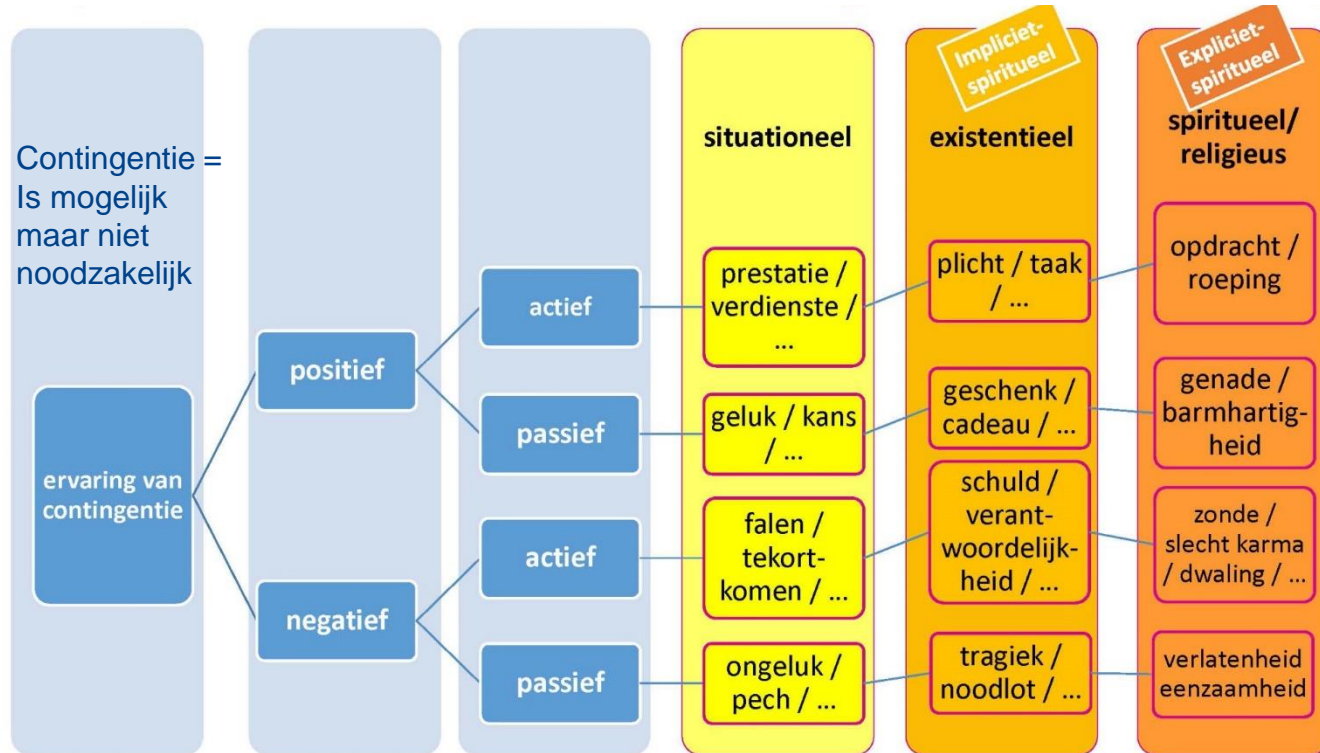
Betekenenissen geven aan je ziekte

Geloof in controle: geruststellend → schuld (zelf, arts, ...)

Geloof dat iets kan overkomen: verdriet → verbinding

Betekeningen geven aan je ziekte

M. Scherer-Rath, Ervaringen van contingentie en spirituele zorg, Psyche & Geloof 24 (2013), nr. 3, pag. 184-195, 186.

Begeleiding beschikbaar o.a. via centra voor levensvragen

[Centra voor levensvragen - NPZ Limburg
\(palliaweb.nl\)](http://palliaweb.nl)

De dieptedimensie: gezond leven met het waarom

De wereld is betrouwbaar, goed.
VERTROUWEN

BETEKENIS
basisveronderstellingen

De wereld is
betekenisvol.
HOOP

De wereld vindt mij
de moeite waard
(Zelf)LIEFDE

De dieptedimensie: gezond leven met het waarom

De wereld is niet betrouwbaar, niet goed.

~~VERTROUWEN~~

Waarom ik?

De wereld is
betekenisloos.

~~HOOP~~

De wereld vindt mij
niet de moeite waard

~~(Zelf)LIEFDE~~

De dieptedimensie: gezond leven met het waarom

- Wat is de zin *van* dit gebeuren? Waarom? Does it make sense?
Cognitief.
Verklaring?

Vraag loslaten

- Wat heeft *in* dit gebeuren zin/betekenis?
Affectief
Blijvend

De dieptedimensie: gezond leven met het waarom

De wereld is betrouwbaar, goed.
VERTROUWEN

~~Waarom ik?~~

De wereld is
betekenisvol.
HOOP

De wereld vindt mij
de moeite waard
(Zelf)LIEFDE

